

Reguleringsmyndigheten
for energi

STATNETT SF
Postboks 4904 Nydalen
0423 OSLO

Vår dato: 06.06.2025

Vår ref.: 202505811-3 Oppgis ved henvendelse

Deres ref.:

Godkjenning av retningslinjer for forskrift om systemansvaret i kraftsystemet

Reguleringsmyndigheten for energi (RME) har vurdert Statnett SF som systemansvarlig (Statnett) sine retningslinjer til forskrift om systemansvaret i kraftsystemet (fos) §§ 6, 8a, 8b, 9, 12, 14, 14a (tidl. Enf § 6-1) og 16

RME viser til Statnetts oversendelse av forslag til retningslinjer for utøvelse av systemansvaret. Vi fikk oversendt forslag til godkjenning 4. april 2025. I henhold til systemansvarsforskriften § 28a første ledd skal retningslinjene godkjennes av RME før de er gjeldende. Statnett hadde forslag til retningslinjer og vedlegg på høring fra 13. desember 2024 til 28. februar 2025.

Bestemmelsen som tidligere sto i energilovforskriften § 6-1 har nå blitt innført som en ny bestemmelse i fos § 14a gjeldende fra 1. januar 2025.

Statnett hadde også flere vedlegg på høring tilknyttet retningslinjene for systemansvarsforskriften § 9, 14 og 14a. Disse omfatter vilkår for FCR, veileder om søknadsplikt, norsk veileder for funksjonskrav i kraftsystemet (NVF) samt oppdatert parameterliste for forbruksanlegg og batteri.

RMEs beslutning

RME godkjenner retningslinjene til systemansvarsforskriften §§ 8a, 8b, 9, 12, 14, 14a, 16, med forbehold om at Statnett som systemansvarlig oppdaterer retningslinjene i henhold til våre kommentarer før publisering. RME avviser forslaget til retningslinjer etter fos § 6. Dette er videre begrunnet under RMEs vurdering.

E-post: rme@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 22 95 95 95, Internett:
www.reguleringsmyndigeten.no

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Høringsinnspill

Statnett fikk gjennom høringen innspill fra 13 aktører på de foreslåtte retningslinjene, og har gjort noen justeringer som følge av tilbakemeldingene fra bransjen. Overordnet anser RME høringssvarene og høringprosessen som tilfredsstillende.

Mesteparten av høringsinnspillene ble gitt til endringene av retningslinjene til systemansvarsforskriftens §§ 6, 8a, 8b, 9 samt vedlegget til § 14, NVF.

Knyttet til retningslinjene for § 6 om fastsettelse av handelskapasitet har Statnett mottatt fem høringsinnspill, der flere av innspillene er sammenfallende. Statnett har derfor gruppert disse i tre tema. Det første av disse er forutsigbarhet og samfunnsøkonomiske vurderinger. Aktørene peker her på viktigheten av høy forutsigbarhet rundt overføringskapasitetene, og at det bør foreligge godt dokumenterte og velbegrunnede utredninger til grunn for eventuelle endringer som påvirker handelskapasiteter. Videre bør dette også varsles i god tid, og være ferdig behandlet i retningslinjene før implementering. Statnett er enig med aktørene, men peker på stor usikkerhet knyttet til tilgang på reserver, og at de mener endringene er nødvendig med hensyn til driftssikkerhet. RME deler aktørenes syn, og mener endringen ikke er godt nok utredet.

Høringsinstansene har videre spilt inn at de mener det bør være tydeligere kriterier for bruk av delte reserver. De anser det som uklart hva Statnett vil legge til grunn for ytterligere kapasitetsbegrensninger, og peker på en uklar sammenheng mellom andre hjemler som Statnett har benyttet til å allokere overføringskapasitet til reserver. De oppfordrer også Statnett til å øke transparensen rundt hvilke situasjoner Statnett planlegger å innføre ytterligere kapasitetsbegrensninger i, og hvor lang disse periodene vil være. Statnett svarer med å redegjøre for dagens, og de fremtidige kravene til dimensjonering. RME vurderer at dette ikke svarer godt nok til aktørenes bekymringer, og problemene de peker på ved Statnetts forslag.

Til slutt ber høringsinstansene om at Statnett er tydeligere i å definere en overgangsperiode for den foreslåtte praksisen, på bakgrunn av at det over tid kan ha uheldige virkninger for nettilknytninger og vanddisponeringer. Statnett refererer til bakgrunnen for tiltaket, og behovet for det de anser som tilstrekkelig med reserver for å opprettholde driftssikkerheten. Det foreslås ingen nærmere tidsbegrensning for tiltaket.

Statnett har fått flere innspill fra kraftprodusenter knyttet til endringen i retningslinjene for fos § 8a om planlegging av produksjon. Statnett har som følge av innspillene gjort endringer i retningslinjene. Flere av høringsinstansene har gitt innspill til at Statnetts foreslåtte formulering skjerper kravet til å handle seg i balanse til et nivå de anser som for strengt, og der mangelen til å gjøre skjønnsmessige vurderinger basert på risiko og likviditet vil lede til en mindre optimal ressursutnyttelse. Fornybar Norge har gitt et konkret innspill til formulering, som Statnett har tatt til følge. RME mener at dette virker som en god løsning, da det ikke alltid vil være mulig for produsentene å kontinuerlig justere sine posisjoner i intradagsmarkedet. Det er også sendt inn et innspill om at det er uklart når aktørene skal rapportere om forventet ubalanse, som også har blitt tydeliggjort av Statnett.

To innspill er også gitt til selve valget av løsning. For aktørenes del, mener de at behovet bedre kan imøtekommes av at Statnett forbedrer sin tilgang på grunnlagsdata, for så å selv å beregne forventede ubalanser i stedet for å pålegge aktørene å rapportere dette inn. Videre mener en aktør også at behovet for informasjon om forventede ubalanser blir begrenset som følge av at Statnett skjerper kravet om å være i balanse. Statnett har ikke tatt disse innspillene til følge, og begrunner det med at overnevnte formulering foreslått av Fornybar Norge er endret, og at det i praksis ofte er slik at aktører går inn i driftstimen med en forventet ubalanse. Informasjonen er derfor viktig for å utvikle en enda mer treffsikker ubalanseprognose. RME mener systemansvarlig begrunner sine endringer godt i høringsdokumentet og i sine svar på aktørenes høringsinnspill. RME bemerker også at det har vært gjort forbedringer for å imøtekomme aktørene i både retningslinjene og i begrunnelsene for disse siden forslaget ble hørt første gang høsten 2024.

Statnett har også fått flere innspill på retningslinjene for fos § 8b om planlegging av effektregulering, som i likhet med retningslinjene for fos § 8a ble hørt og trukket tilbake av Statnett før godkjenning høsten 2024. I likhet med høsten 2024 ble det spilt inn fra flere aktører at endringstrykket for tiden er stort, og at det særlig bør høstes erfaringer med 15minutters markedsoppløsning før det innføres ytterligere krav for å redusere strukturelle ubalanser. Disse høringsinnspillene er ikke tatt til følge av Statnett, som ytterligere begrunner hvorfor ramping over markedstidsskift vil bidra til å redusere strukturelle ubalanser ytterligere. Særlig gjelder dette for regulerbar produksjon, som i praksis ramper svært fort på tvers av markedstidsskift, og derigjennom skaper strukturelle ubalanser. RME vurderer derfor at begrunnelsen for innføringen er god nok, og at tiltaket virker å bidra til en enda mer effektiv utnyttelse av produksjonskapasiteten.

Aktørene peker også på at kravene om ramping vil gjøre det vanskeligere for aktører å levere forpliktelser i kapasitetsmarkedene. Aktørene har belyst at en forpliktelse i kapasitetsmarkedet, samtidig som de skal rampe på tvers av markedstidsskift, vil medføre at de i første halvdel av rampingperioden ikke kan levere på sine forpliktelser. Statnett har justert sine retningslinjer i tråd med dette, slik at dette tilgodeses i kapasitetsforpliktelsene. Til slutt har også høringsinstansene bedt om utsatt implementeringsfrist for samme krav, som Statnett også har tatt til følge, og satt ny dato for idriftsettelse til 1. desember 2025.

Knyttet til oppdateringene av retningslinjene til § 9 om regulerstyrke og effektreserve, er aktørene bekymret for uklarheter rundt Statnetts praksis rundt å gi aktører midlertidige begrensninger i FCR-budvolum. Tiltaket er i dette tilfellet midlertidig fram til Statnett får systemer på plass til å kunne hoppe over bud, og Statnett har for øvrig forsøkt å klargjøre sin praksis for å svare ut noen av høringsinnspillene knyttet til denne overgangsperioden.

Til endringer i retningslinjer for § 14 om fastsettelse og oppfølging av funksjonalitet i anlegg i kraftsystemet med tilhørende vedlegg har Statnett mottatt flere høringsinnspill fra ulike aktører. Knyttet til retningslinjene og veileder for søknadsplikt er det gitt to innspill, der det ene peker på sammenhengen mellom FCR-krav og eventuelt krav om ny søknad og gjennomføring av prosedyre om idriftsettelse av turbinregulator. Det andre er gitt til søknadsplikt om aktivering og innstilling av frekvensvern til produksjonsenheter tilknyttet distribusjonsnett. RME anser disse innspillene som godt svart ut av Statnett, der førstnevnte delvis er tatt til følge. Når det gjelder frekvensvern understreker RME viktigheten av riktige innstillinger, for å unngå mørklegginger ved overganger til separatudrift, og ser dette som en viktig oppdatering i lys av systemansvarliges erfaringer. Til NVF er det gitt flere innspill som Statnett har tatt til følge. Disse knytter seg til overføringskapasitet og definisjoner av grenser, tilknytningsvern og reaktiv effekt. Øvrige innspill er svart godt ut med presiseringer av eventuelle uklarheter, eller gode begrunnelser for hvorfor innspillene ikke er tatt til følge. I tillegg er det gitt en rekke innspill til deler av NVF som ikke er på høring, Statnett tar disse med seg til fremtidige oppdateringer.

I retningslinjene for fos § 16 om koblingsbilder har Statnett forslått en praksis for utkobling av produksjonsanlegg i vanskelige driftssituasjoner. Knyttet til dette er det gitt 3 høringsinnspill, der det ene omhandler den generelle bruken, mens det andre er knyttet til omtale av kunder som er tilknyttet på vilkår. RME er enige i innspillet fra BKK, om at slike frakoplinger ikke kan bli gjort direkte som en konsekvens av at systemansvarlig ikke får kontakt med produksjonsenheten når de fatter vedtak etter fos § 12 femte ledd. Dermed er RME også tilfredse med endringene systemansvarlig har gjort i både retningslinjene for fos §§ 12 og 16 knyttet til dette. Videre stiller også RME seg bak innspillene om kunder som er tilknyttet på vilkår. Disse kundene skal ikke kobles ut på andre vilkår enn det som er fastsatt i avtalen, og ikke videre forskjellsbehandles sammenlignet med andre kunder i krevende driftssituasjoner. Det er derfor positivt at Statnett har tydeliggjort dette i sine retningslinjer.

Det er ingen videre høringsinnspill til fos §§ 12 og 14a, som ikke har blitt adressert under andre bestemmelser.

RMEs vurdering

RMEs vurdering er at forslaget til retningslinjer bidrar til en transparent og forutsigbar utøvelse av systemansvaret. Systemansvarlig har utarbeidet forslag til retningslinjer, hatt det på høring i bransjen og vurdert høringsinnspill fra aktørene. Innholdet i retningslinjene utvikles over tid og skal hele tiden ha som formål å bidra til transparens og forutsigbarhet for aktørene. Vi mener at systemansvarlig sitt forslag til retningslinjer i er i tråd med dette formålet.

RME godkjenner Statnett som systemansvarlig sitt forslag til retningslinjer, for samtlige bestemmelser med unntak av de for fos § 6 om fastsettelse av handelskapasitet. Retningslinjene for fos § 6 er ikke godkjent, og begrunnelse for dette følger under. Øvrige godkjenninger er med forbehold om at systemansvarlig justerer retningslinjene i henhold til kommentarene som følger.

§ 6. Fastsettelse av handelskapasitet

Statnetts retningslinjer til fos § 6 om fastsettelse av handelskapasitet mellom budområder må være i tråd med bestemmelser inntatt i forskrift om elektrisk kraft over landegrensene, herunder bestemmelser i forordning om fastsettelse av retningslinjer for balansering av elektrisk kraft (EB) om allokering av kapasitet for utveksling av balansekapasitet eller deling av reserver og i Forordning om kapasitetstildeling og flaskehalshåndtering (CACM) om beregning og tildeling av kapasitet til døgn- og intradagmarkedet.

EB og CACM gir felles regler og skal sikre harmonisert praktisering av reglene over landegrensene. Det er etter begge forordningene utarbeidet supplerende metoder som er koordinert på europeisk, regionalt eller nasjonalt nivå. RME har godkjent flere av disse metodene gjennom enkeltvedtak overfor Statnett i medhold av energiloven § 6-1 fjerde ledd.

Etter EB er det fastsatt en nordisk metode for markedsbasert allokering av kapasitet mellom budområder og etter CACM er det fastsatt en nordisk metode for beregning av kapasitet mellom budområder for tildeling av kapasiteter i døgn- og intradagmarkedet. En TSO kan ikke ha egne metoder eller innføre egen praksis nasjonalt som strider mot disse. RME har også lagt dette til grunn i tidligere vedtak overfor Statnett, herunder i forbindelse med RMEs første vedtak om godkjenning av nasjonal metode om vilkår for leverandører av balansetjenester og vilkår for balanseansvarlige etter EB artikkel 18 nr. 1, datert 17. januar 2024. Det følger av denne metodens artikkel 15 nr. 3 at reservasjon av overføringskapasitet i det nasjonale kapasitetsmarkedet for mFRR og i det nordiske kapasitetsmarkedet for aFRR skal baseres på samfunnsøkonomiske prinsipper og gjøres i tråd med felles nordisk metode etter EB artikkel 41 nr. 1. Dette prinsippet ble videreført i forbindelse med RMEs vedtak av 12. november 2024 om godkjenning av *revidert* metode etter EB art. 18 nr. 1.

Etter EB artikkel 38 nr. 5 kan TSOer kun allokere utvekslingskapasitet for utveksling av balansekapasitet eller deling av reserver dersom utvekslingskapasiteten beregnes i henhold til kapasitetsberegningsmetodene utviklet etter CACM og forordning om fastsettelse av retningslinjer for langsiktig kapasitetstildeling (FCA). Videre følger det av EB artikkel 38 nr. 6 at TSOer skal inkludere grensekryssende kapasitet allokert for utveksling av balansekapasitet eller deling av reserver som tidligere allokert kapasitet (AAC) i beregningen av grensekryssende kapasitet for døgn- og intradagmarkedet. I henhold til nordisk metode for markedsbasert allokering av kapasitet for utveksling av balansekapasitet fastsatt i medhold av EB artikkel 41, kan det etter artikkel 5 nr. 1(a) allokeres maksimalt 10 prosent kapasitet med mulighet for å allokere mer ved behov, men begrenset oppad til 20 prosent, jf. artikkel 5(b). Dersom det er behov for enda mer utover det, må det initieres en «fall-back» prosedyre, jf. artikkel 5(b) som viser til artikkel 7(4).

Selv om den nordiske metoden gjelder utveksling av balansekapasitet, følger det av EB artikkel 41 nr. 1(d) at metoden skal inneholde prosess for å definere maksimalt volum allokert kapasitet både for utveksling av balansekapasitet eller *deling av reserver* via den markedsbaserte allokeringsprosessen. Dersom TSOene ønsker å allokere kapasitet for deling av reserver, utover det som følger av metoden for utveksling av balansekapasitet, er en naturlig forståelse av EB at det må inkluderes felles bestemmelser i den nordiske metoden for å kunne allokere kapasitet til deling av reserver mellom budområder. Statnett har sammen med de andre nordiske TSOene mulighet til å fremme forslag til endringer i metoden som åpner for dette.

Det følger av CACM artikkel 20 – 26 med supplerende bestemmelser i regional metode for kapasitetsberegning (CCM Nordic) hvordan TSOene skal fastsette kapasitet for handel i døgn- og intradagmarkedet. Nærmere bestemmelser om kapasitetsberegningsprosessen følger av CACM artikkel 27 - 30.

Som nevnt skal TSOene inkludere kapasitet allokert for utveksling av balansekapasitet eller deling av reserver som tidligere allokert kapasitet (AAC) i beregningen av grensekryssende kapasitet til døgn- og intradagmarkedet, jf. EB artikkel 38 nr. 6.

CACM artikkel 21 nr. 1 (b) sier at den regionale metoden for kapasitetsberegning skal inneholde nærmere beskrivelser av relevante regler som tar i betraktning tidligere tildelt utvekslingskapasitet mellom budområder. Det følger av CACM artikkel 29(7)(c) om regional beregning av utvekslingskapasitet mellom budområder, at hver ansvarlig for samordnet kapasitetsberegning som anvender flytbasert metode, skal bruke distribusjonsfaktorene for kraftoverføring til å beregne flyten som oppstår som følge av tidligere tildelt kapasitet mellom budområder. Etter reglene i den nordiske kapasitetsberegningsmetoden artikkel 16(1) skal TSO ta i betraktning tidligere tildelt kapasitet i tre tilfeller, herunder bokstav b, kapasitet allokert for grensekryssende utveksling av balansetjenester, unntatt balansetjenester i samsvar med CACM artikkel 22(2)(a).

Reservasjon av grensekryssende kapasitet for utveksling eller deling av balansetjenester (FRR) skal altså tas i betraktning som allerede tildelt kapasitet (AAC) i kapasitetsberegningen for døgn- og intradagmarkedet. Forutsetningen er imidlertid at reservasjonen følger reglene i EB med supplerende metoder.

Dersom det er nødvendig av hensyn til driftssikkerheten, åpner imidlertid CACM for å *redusere* kapasitet mellom budområder i forbindelse med TSOenes validering av beregnet kapasitet, jf. CACM artikkel 26 nr. 3 og CACM artikkel 30. Dette er ment som en sikkerhetsventil av hensyn til driftssikkerheten, og er et virkemiddel Statnett kan benytte i anstrengte driftssituasjoner. Alle reduksjoner av utvekslingskapasitet i valideringsfasen skal jevnlig rapporteres til reguleringsmyndighetene i kapasitetsberegningsregionen, og rapporteringen skal angi både sted, omfang samt årsak til kapasitetsreduksjonene, jf. CACM art. 26 nr. 5.

Statnetts uttalelser om at endringene i retningslinjene til fos § 6 er nødvendig for å oppfylle krav om dimensjonering av reserver i norske budområder og å sikre nok tilgjengelig overføringskapasitet for en effektiv deling av FRR mellom norske budområder, kan etter RMEs vurdering ikke tillegges vesentlig vekt. Verken SO, herunder artikkel 157 om dimensjonering av FRR, med supplerende bestemmelser i den nordiske LFC-blokk avtalen eller den nordiske metoden om dimensjonering av FRR omfatter bestemmelser som kan forstås dithen at TSOer har rett til å reservere mer utvekslingskapasitet enn det som følger av bestemmelsene EB og CACM med tilhørende metoder dersom det er nødvendig for å oppfylle krav etter SO eller av hensyn til sikker drift. Dette tilsier at bestemmelsene gitt i eller i medhold av EB og CACM om henholdsvis markedsbasert allokering av kapasitet for utveksling av balansekapasitet eller deling av reserver eller tidligere tildelt kapasitet (AAC) må gjelde uavkortet. Vi viser til avsnittet over om at Statnett er henvist til å gjøre bruk av andre virkemidler, herunder adgangen til å redusere kapasitet i valideringen kapasiteter i tilknytning til markedsklareringen. Basert på ovennevnte vurderer RME at Statnetts praksis med å reservere inntil 10 prosent utvekslingskapasitet for deling av FRR mellom budområder i Norge utover det Statnett allokere for utveksling av FRR mellom budområder etter den nordiske metoden, er i strid med EB artikkel 41 nr. 1 og den nordiske metoden for markedsbasert kapasitetsallokering for utveksling av balansekapasitet. Den er også i strid med CACM artikkel 21 nr. 1 b) og den nordiske kapasitetsberegningens bestemmelser om beregning av tidligere tildelt kapasitet (AAC) til døgn- og intradagmarkedet. RME avslår derfor Statnetts foreslåtte retningslinjer etter fos § 6.

§ 9 regulerstyrke og effektreserve

RME ba i brev 02.12.2024, om at Statnett skulle oppdatere retningslinjene med mer detaljert informasjon om hvilke pålegg Statnett fastsetter gjennom enkeltvedtak, og hvem disse fattes overfor jf. fos § 9.

Om leveranse av systemtjenester:

I de foreslåtte retningslinjene er det ikke videre presisert hvilke kraftverk som kan forvente å motta enkeltvedtak om leveranse og betaling for systemtjenester. RME mener at dette bør fremgå tydelig av retningslinjene for å skape forutsigbar praksis rundt dette vedtaket, som fattes årlig av systemansvarlig. Per i dag er følgende omtalt i vedtaket for 2025:

Med hjemmel i forskrift 7. mai 2002 nr. 448 om systemansvaret i kraftsystemet § 9, første ledd gjør Statnett som systemansvarlig følgende vedtak gjeldene fra 1.1.2025:

Turbinregulator i alle synkrone produksjonsanlegg ≥ 10 MVA, unntatt varmekraftverk, med teknisk evne til frekvensregulering skal innstilles med maksimalt 12 % statikk for frekvensregulering med innstilt dødbånd på 0,0 Hz.

Parkregulator i alle kraftparker ≥ 10 MVA, med teknisk evne til frekvensregulering skal innstilles med maksimal 6 % statikk for frekvensregulering med maksimalt innstilt dødbånd på $\pm 0,1$ Hz.

RME ber om at systemansvarlig presiserer hvilke typer kraftverk systemansvarlig normalt vil fatte vedtak overfor i retningslinjene og legger til grunn at de følger dette. Det vil innebære at det presiseres hvilke kraftverk som normalt vil kunne forvente å få et vedtak om grunnleveranse, jf. vedtaket, og at Statnett dersom de endrer disse prinsippene hører dette i tråd med prosessen for endring av retningslinjer. RME ber om at dette oppdateres i retningslinjene, og at dette høres med bransjen før det sendes til RME for godkjenning.

Om betaling for systemtjenester/regulerstyrke:

De foreslåtte retningslinjene viser til at satsen for betaling for regulerstyrke fastsettes i vedtak om leveranse og betaling for systemtjenester. Dette er ikke i tråd med det RMEs brev til Statnett 02.12.2024.

Det følger av forarbeider til forskriftsendringen ved innføring av retningslinjer at «For tilfeller der systemansvarlig skal betale aktørene for plikter som pålegges, bør retningslinjene inneholde prinsippene for beregning av beløpet». RME ber Statnett om å oppdatere retningslinjene med denne informasjonen, og høre disse prinsippene med bransjen før det sendes til RME for godkjenning.

Med hilsen

Markus Trøite Amundsen

Rådgiver

Godkjent av Inger Cathrine Bugge
Seksjonssjef

Godkjent i henhold til RME sine interne rutiner.

Mottakerliste:

STATNETT SF

Kopimottakerliste:

STATNETT SF - Adele Moen Slotsvik
STATNETT SF - Urd Sira
STATNETT SF - Pia Roll
STATNETT SF - Eirin Marie Saure Syvertsen